

Epistola lui Pavel către Tit

Salutări

1 Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, în credința aleșilor lui Dumnezeu și în cunoașterea adevărului, cea care duce la evlavie ² și la viața veșnică, pe care Dumnezeu, Cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii ³ și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul Său și a cărei proclamare mi-a fost încredințată

mie, conform poruncii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru. ⁴ Ție îți scriu, Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții: har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵ Te-am lăsat să rămâi în Creta, cu scopul acesta: ca să îndrepti ce a mai rămas și să

1.1 Lit.: „conform cu credința”, „conform cu cunoașterea adevărului”, etc. **1.1** Lit.: „cea conform cu evlavie”. **1.1** Pavel arată aici atât scopul chemării sale, cf. v. 3, cât și calitatea chemării sale la apostolie. *Κατα* poate fi tradus fie: „conform cu”, „potrivit cu”, fie: „cu privire la”, „cu scopul de”. În ambele situații, pe ansamblu, Pavel îi aduce aminte lui Tit de autoritatea apostolică și divină a slujirii sale (Pavel vestește evanghelia prin poruncă divină), de importanța veșnică a evangheliei proclamate de el, de natura sfântă a caracterului lui Dumnezeu, care este implicat cu sfințenia sa în vestirea promisiunilor sale. De aceea, porunca lui Pavel și misiunea lui Tit primesc cea mai mare autoritate posibilă. **1.2** Lit.: „cea conformă cu viața veșnică”. Aici textul grecesc nu are pronumele relativ „pe care”. Pasajul începe cu un verb la trecut aorist: „a arătat” iar subiectul trebuie precizat (probabil este Dumnezeu) iar relația dintre subiect și evanghelia trebuie descrisă mai clar. Variante posibile: „... a făgăduit-o înainte de începutul lumii și pe care ne-a arătat-o (revelat-o) prin cuvântul său, la vremea potrivită... etc.”; „a făgăduit-o înainte de începutul lumii, așa cum ne-a arătat în cuvântul său, la vremea potrivită... etc.”; sau: „a făgăduit-o de la începutul lumii și ne-a revelat cuvântul său, la vremea potrivită...”. **1.4** Lit.: „către Tit”. Lit.: „după credința comună”. *κοινων* *πιστιν* se referă la credința comună care este, în același timp, și adevărată, fiind împărtășită de toți creștinii, nu doar Pavel și Tit. Expresia se află în contrast cu învățăturile false care corupeau Biserica în Creta. **1.4** Pavel îi aduce aminte lui Tit de natura și calitatea relației lor (tată – fiu, în credința adevărată a majorității creștinilor), ceea ce ridică așteptările cu privire la misiunea ce o va primi Tit, la un standard foarte înalt. **1.5** gr. *τα λειποντα*, un plural neutru al verbului *λειπω*, „a rămâne”, la participiu prezent, care indică obiectul acțiunii de îndreptare: „ceea ce a rămas (de îndreptat)”. Pavel face un joc de cuvinte între *απελειπον σε*, „te-am lăsat să rămâi”, care vine de la *απολειπω*, tot un derivat al lui *λειπω*, și *λειποντα*. Termenul din urmă are înțeles multiplu: se poate referi la învățături, la probleme de organizare, sau chiar și la oameni. De asemenea, el subliniază și continuitatea lucrării din Creta: ceea ce începuse să fie îndreptat, trebuia să fie finalizat.

așezi prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.

Calitățile liderilor spirituali

⁶ Adică, să ordinez pe cel ce este om fără reproș, bărbat al unei singure femei, om care are copii credincioși, neacuzăți de neseriozitate sau de nesupunere. ⁷ Căci, într-adevăr, episcopul trebuie să fie fără vină, pentru că este un administrator al lui Dumnezeu: să nu fie arogant, nici mândros, nici dedat la vin, nici

violent, nici să nu umble după câștig necinstit. ⁸ Dimpotrivă, el trebuie să fie primitor de oaspeți, iubitor de bine, cumpătat, drept, sfânt, înfrânat, ⁹ să păstreze cu tărie cuvântul credinței – așa cum a fost învățat, ca să fie în stare să dea îndemnuri cu învățătură sănătoasă, iar pe cei răzvrățiți să îi mustre.

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că sunt mulți, mai ales dintre iudei, care sunt

Lit.: „să reășezi”; sau: „să pui corect”; „să îndrepti”, posibil și cu sensul: „să numești”; „să ordinez”. Implică o acțiune cu autoritate apostolică, o verificare, o strategie. **5b**, Pavel arată cele două scopuri majore ale scrisorii: (a) îndreptarea situației din Creta – în învățătură, organizare și atitudinea oamenilor, și (b) ordinarea de prezbiter, de lideri spirituali care să poată conduce bine, având o mărturie bună. Lit.: „fără reproș”; sau: „dincolo de acuzare”. Posibil, „soț al unei singure neveste”, sau „bărbat cu o singură soție”. Posibil și înțelesul: „bărbat care a cunoscut o singură femeie în viață”. Idealul creației este familia formată dintr-un bărbat și o femeie. Conducătorul spiritual creștin nu poate fi poligam, chiar dacă unele societăți o permit și, de asemeni, nu poate sluji dacă a divorțat de soția lui, iar soția este în viață. Neseriozitatea sau eșecul familial nu sunt calități care pot recomanda pe cineva ca să slujească ca reprezentant al Bisericii, al evangheliei. Termenul „copii” traduce cuvântul *tekva*, care înseamnă copii înainte de majorat. Prin această condiție, Pavel arată că cel ce este conducător spiritual trebuie să fie un exemplu respectat și ascultat în propria familie. Dacă are copii acasă și aceștia nu îl ascultă, ci au o viață dezordonată și rebelă, înseamnă că tatăl nu are nici sfat, nici prestanță, și el nu poate fi un lider pentru alții, în Biserică. Prin această trecere directă Pavel arată că, practic, slujbele de prezbiter (bătrân) și episcop (supraveghetor) se suprapuneau, la data scrierii epistolei, anii 57–64. Ambii termeni par să indice una și aceeași slujire, cea de conducător spiritual în Biserică, de responsabil spiritual. Denumirile la această vreme nu au conotații preoțești, nici ierarhice, și denotă două perspective complementare asupra responsabilității de slujitor spiritual în noul legământ: o perspectivă politică (prezbiter – bătrân înțelept, conducător) și una administrativă (episcop – supraveghetor). Sau: „încăpățânat”. Sau: „irascibil”, „coleric”, „nestăpânit în mânie”. Lit.: gr. *παρονοος*, „pe lângă vin”. Înseamnă: „preocupat de vin”, „obișnuit cu vinul”. sau: „amenințător”; „bătăuș”. sau: „lacom”, ori: „avid de câștig”. Lit.: „iubitor de străini”. Lit.: „priceput”, „înțelept”. Sau: „auto-controlat”. Lit.: „conform cu învățătura”. Adică, în conformitate cu învățătura primită, cu cateheza, sau cu învățătura apostolică sănătoasă, cunoscută și răspândită de Biserică. Lit.: „cei circumciși.”

nesupuși, vorbesc vrute și nevrute, și sunt înșelători; ¹¹ ei trebuie confrunțați cu fermitate, fiindcă învață ce nu trebuie și, pentru un câștig necinstit, tulbură case întregi. ¹² Un cretan, profet de-al lor, chiar a spus: „Cretanii mint fără încetare, sunt fiare rele, pântece leneșe”. ¹³ Această mărturie este adevărată și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care au părăsit adevărul. ¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați, dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci le sunt întinate și mintea și conștiința.

¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor se dezic de El, sunt dezgustători, neascultători și incapabili de vreun lucru bun.

Învățătura sănătoasă: calitățile celor credincioși

2 Tu, însă, vorbește-le lucrurile care arată învățătura sănătoasă: ² Bătrânii să fie treji, demni de respect, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. ³ Femeile în vârstă, de asemenea, să aibă o purtare sfântă – cum se cuvine, să nu fie bârfitoare, nici dependente de vin. Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴ să le îndrume pe cele

Același cuvânt, ἀνοστακτοι a fost folosit și despre copiii prezbiterului, vs. 1:6, cu înțelesul de „neascultători”, „rebeli”. Lit.: „vorbitori în van”. **1.11** Lit.: „să li se închidă gura”. „Case întregi” înseamnă familii și slujitorii sau robii care le ajutau, adică tot complexul familial, cu afacerile de familie cu tot. Această mărturie despre firea mincinoasă a cretanilor constrastează cu declarația din 1:2, unde se spune că Dumnezeu nu minte. **1.12** Citat din Epimenides din Knossos, un filozof cretan din sec. 7 îH. Afirmația lui „Epimenides este cretan și el afirmă: toți cretanii sunt mincinoși” este un paradox vestit. Într-adevăr, dacă toți cretanii sunt mincinoși, iar Epimenides este cretan, atunci și el minte, deci toți cretanii spun adevărul; dacă toți cretanii spun adevărul, atunci Epimenides, fiind cretan, spune și el adevărul, deci este adevărat că toți cretanii mint. Pe un alt plan însă se poate pune întrebarea de ce Pavel îl numește aici „profet” – oare pot fi și păgânii inspirați de Dumnezeu, câteodată? **1.13** Cretanii aveau două probleme: mai întâi, acolo erau învățători falși care aduceau dezastru în familiile bisericii, dar apoi aveau și o problemă majoră din cauza înclinațiilor lor rele, native, caracteristice cretanilor, etniei lor. Aveau deci un dușman dinăuntru și un dușman din afară.

Lit.: „fiind dezgustători”. Ceea ce făceau acești oameni era respingător, de o imoralitate crasă, și stârnea repulsia. **1.16** Sau: „de neconvins”. Lit.: „nici o lucrare bună”.

2.1 Lit.: „potrivite cu”. Sau: „ceea ce este potrivit cu învățătura sănătoasă”. Adică sobri, neamețiti de băuturi. Gr.: σεμνοῦς, „demni de cinste”, „cu onoare”; „demni de remarcat și de laudat”. **2.3** Lit.: „bătrânele”. Lit.: „înrobite de vin mult”, μηδε οινω πολλω δεδουλωμενας. Dacă la sfaturile pentru prezbiteri s-a folosit termenul παροικοῦς, „datat vinului”, iar bătrânilor li s-a spus să fie „treji”, νηφαλιούς, aici se folosește o expresie diferită, mai intensă, care indică dependența de vin.

tinere să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii, ⁵ să fie cumpătate, curate în purtare și gândire, gospodine, să fie bune, să fie supuse bărbaților lor, ca să nu fie vorbit de rău cuvântul lui Dumnezeu. ⁶ Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷ și, în toate, dă-te pe tine însuși model de fapte bune, de învățătură corectă, demnă de respect, ⁸ arată că ai cuvânt sănătos, ireproșabil, pentru ca cei care ne stau împotriva să fie rușinați, nemaiavând ce să spună rău despre noi.

⁹ Îndeamnă-i pe sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să le fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰ să nu fure nimic, ci să arate o deplină bună credință, și în toate să fie ca o podoabă a învățurii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

Motivele unei vieți sfinte

¹¹ Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹² învățându-ne să ne lăsăm de fărâdelege și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu

dreptate și cucernic, ¹³ așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴ care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, ca să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵ Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și muștră-i cu toată fermitatea. Nimeni să nu te ignore!

Mărturia creștină în societate

3 Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să-i asculte și să fie gata pentru orice faptă bună, ² să nu vorbească de rău pe nimeni, să nu fie violenți, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam poftelor și plăcerilor nenumărate, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmănindu-ne unii pe alții.

⁴ Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵ El ne-a mântuit, nu datorită

Lit.: „curate”, dar în sensul moralității, nu în sensul ordinii sau al igienei. Lit.: „supuse bărbaților lor proprii”. Lit.: „tipar”, τυπον. Lit.: „necoruptă”, „care nu putrezește”; adică onestă, corectă, adevărată. Gr.: σεμνοτητα, „demnă de cinste”, „onorabilă”; „demnă de remarcat și de laudat”. **2.9** Lit.: „stăpânilor lor proprii”. **2.9** Ca să fie apreciați, ca stăpâni să fie mulțumiți. Lit.: „să împodobească”. Lit.: „să ne lepădăm”; alții traduc: „să o rupem”. Lit.: „de ne-evlavie”; sau: „de păgânism”. Lit.: „în închinare bună”; sau: „cu credincioșie”. Sau: „să nu te disprețuiască”; „să nu te treacă cu vederea”.

Lit.: „faptă bună”

faptelor drepte pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea nașterii din nou, a reînnoirii făcute de Duhul Sfânt, ⁶ pe Care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți dreți prin harul Său și să devenim moștenitori, așa cum spune nădejdea vieții veșnice.

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei care cred în Dumnezeu să fie preocupați să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

Evitarea învățătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute despre Lege, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau

a doua muștrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

Lit.: „faptelor făcute în dreptate”.

Lit.: „baia”.

Lit.: „reînnoirii Duhului Sfânt”.

Lit.: „potrivit nădejzii vieții veșnice”.

Lit.: „omul care face dezbinări”, sau: „omul

eretic”. Există, astfel, o limită în abordarea oamenilor rebeli care aduc certuri și dezbinări: după câteva încercări de îndreptare, de comunicare principală, soluția recomandabilă este evitarea lor.